

T.C.

NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ

**2023 YILI UZAKTAN EĞİTİMİ DEĞERLENDİRME RAPORU
VE
2020-2023 YILLARININ KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ**

2023

2023 YILI UZAKTAN EĞİTİMİ DEĞERLENDİRME RAPORU VE 2020-2023 YILLARININ KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

Giriş

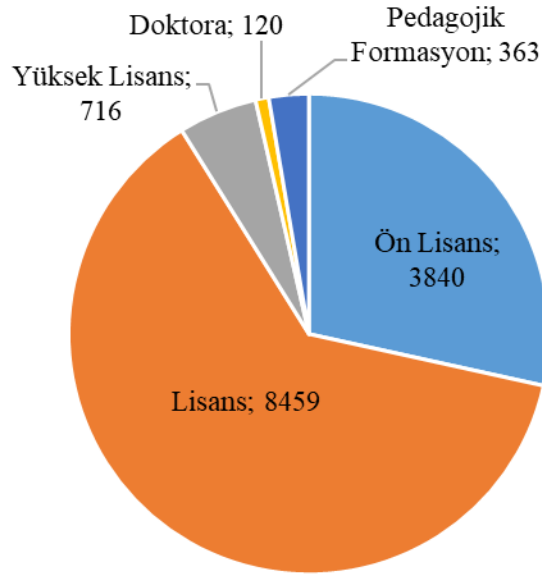
Ülkemizde 6 Şubat 2023 tarihinde gerçekleşen Kahramanmaraş merkezli iki yıkıcı deprem sonucunda Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) 17 Şubat 2023 tarihinde 2022-2023 Akademik Yılı Bahar Döneminde eğitim ve öğretimin uzaktan öğretim yöntemi ile yürütülmesine ve Nisan ayında konunun yeniden değerlendirilerek kamuoyu ile paylaşılmasına karar vermiştir. 3 Nisan 2023 tarihinde ise 2022-2023 eğitim ve öğretim yılı bahar dönemine mahsus olmak üzere (1) halihazırda uygulanmakta olan uzaktan öğretim ile birlikte isteyen öğrencilere devam şartı aranmaksızın sınıflarda yüz yüze eğitim verilebilmesine, (2) yükseköğretim kurumlarının bir dersin hem uzaktan öğretim ile hem de yüz yüze verilebilmesine ilişkin kararları ilgili kurullarında alarak gerekli düzenlemeleri yapmalarına, (3) yürürlükte olan “Yükseköğretim Kurumlarında Uzaktan Öğretime İlişkin Usul ve Esaslar”ın 6 ncı maddesinde yer verilen bir yarıyıldaki derslerin AKTS kredilerine göre en fazla %30’unun uzaktan öğretim yoluyla verilebileceği” yönündeki kısıtlamanın uygulanmamasına, (4) özel öğrenci olarak başka bir yükseköğretim kurumunda eğitime devam etmekte olan öğrencilerin bu eğitimlerini aynı şekilde sürdürebilmelerine, (5) nisan ayına ertelenmiş olan “derslere ait uygulamalar”ın, yükseköğretim kurumlarının ilgili kurullarının alacağı kararlar ile ödev, proje vb. şekilde veya bahar dönemi içinde, yaz döneminde ya da bir sonraki eğitim ve öğretim döneminde yüz yüze yapılabilmesine, (6) bahar dönemindeki ara sınavların (özel öğrencilik hakkı verilen uygulama eğitimi içeren programlar hariç) "şeffaflık ve denetlenebilirlik" ilkesi esas alınarak uzaktan öğretim yöntemleriyle çevrimiçi yapılmasına, (7) yapılacak değerlendirmelerde; açık uçlu ya da çoktan seçmeli çevrimiçi sınavlar, ödevler, çevrimiçi kısa sınavlar, projeler, Öğrenme Yönetim Sistemi (ÖYS) etkinlikleri, ÖYS kullanım analitikleri ve benzeri uygulamaların kullanılabilmesine ve (8) yarıyıl sonu, tek ders, tez izleme, yeterlilik sınavı gibi sınavların ise ne zaman ve nasıl yapılacağına ilişkin yükseköğretim kurumlarının yetkili kurulları tarafından belirlenmesine karar vermiştir. Bu kararlar doğrultusunda Üniversitemizde 2022-2023 eğitim ve öğretim yılı bahar döneminde derslerin hem uzaktan eğitim hem de yüz yüze verilebilmesi sağlanmıştır.

Pandemi koşulları sebebiyle 2020 ve 2021 yıllarında deneyimlediğimiz uzaktan eğitim sürecinden edindiğimiz tecrübe sayesinde 2022-2023 eğitim ve öğretim yılı bahar döneminde uygulamaya konan bu karma uzaktan eğitim sürecine daha hızlı adapte olduğumuz gözlenmiştir. Ancak Üniversitemizin Kalite Komisyonu bu durumun iç paydaşlardan toplanacak veriler yardımıyla raporlanmasının daha bilimsel bir nitelik taşıyacağı ve iç paydaşlardan uzaktan eğitim sürecine yönelik bilgi alınmasının mevcut uzaktan eğitim sürecini iyileştirmede bulunacağı gerekçesiyle 2020 yılında Üniversitemiz tarafından geliştirilen anketin 2022-2023 eğitim ve öğretim yılı bahar dönemi sonunda yeniden uygulanmasının uygun olacağı görüşüne varmıştır.

Katılımcılar

Üniversitemiz Kalite Koordinatörlüğü paydaşlarımıza (öğrencilerimize ve öğretim elemanlarımıza) yönelik iki ayrı anket çalışması yapmıştır. Bu kapsamda uzaktan eğitim sürecine yönelik iç paydaşlarımızın tutumlarının, yetkinlik düzeylerinin, memnuniyet durumlarının, sisteme erişim imkânlarının, paylaşılan ders içeriklerine bakış açılarının ve sürecin önündeki engellerin belirlenmesi için aynı faktör yapısına sahip öğrenci ve öğretim elemanı anketleri hazırlanmış ve Üniversitemizde uygulanmıştır. Anketlere 13498 öğrenci ve 79 öğretim elemanı katılmıştır. Öğrencilerin program türüne göre dağılımları Şekil 1’de verilmektedir.

Öğrencilerin program türüne göre dağılımı

Şekil 1. Öğrencilerin program türüne göre dağılımı

Ankete katılan ön lisans ve lisans öğrencilerinin sınıf düzeyine göre dağılımı Tablo 1’de verilmektedir.

Tablo 1. Öğrencilerin sınıf düzeyine göre dağılımı (ön lisans ve lisans)

	Sınıf düzeyi					Toplam
	Hazırlık	1	2	3	4	
Ön lisans	35	1794	2011	-	-	3840
Lisans	174	2388	1386	1875	2636	8459
Toplam	209	4182	3397	1875	2636	12299

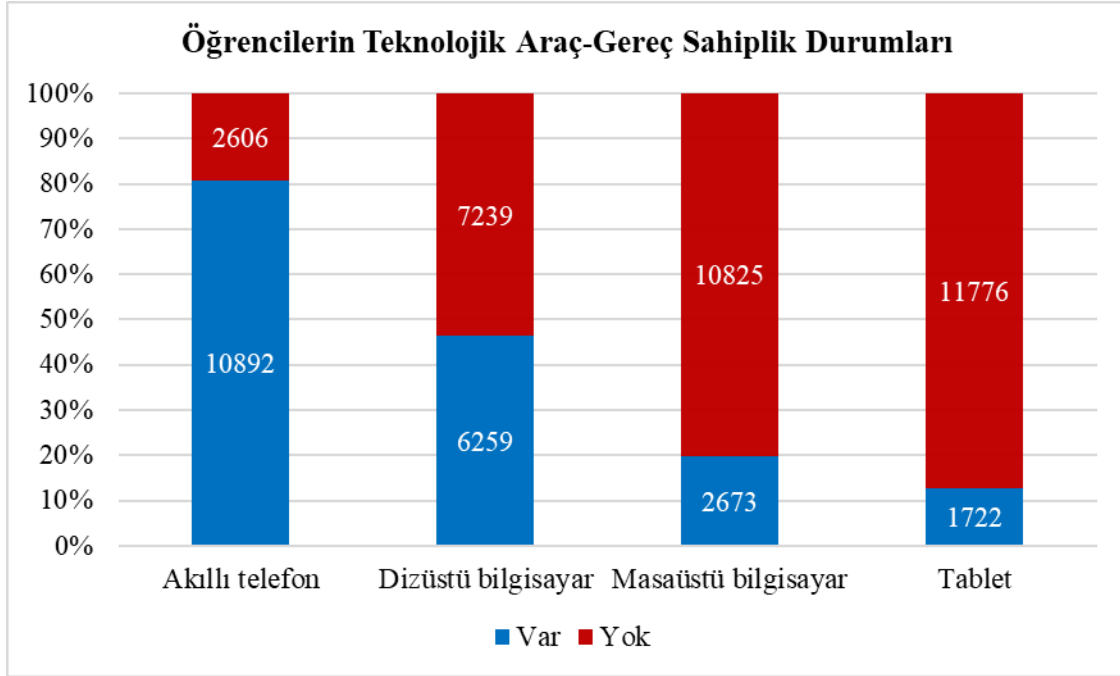
Veri Toplama Araçları

Veri toplama süreci Bilgi İşlem Daire Başkanlığı tarafından Öğrenci Otomasyon Sistemi (OGRIS) üzerinden gerçekleştirilmiştir. Veri toplama sürecinin ilk aşamasında öğrencilerin demografik bilgilerine (sınıf düzeyi, akademik not ortalaması, program türü, program adı, internet bağlantısına erişim, günlük internet kullanımı düzeyi, sahip olunan teknolojik araçlar, internet kullanımındaki veri bağlantı yöntemi, öğrenme yönetim sistemini kullanabilmek için yeterli bilgi ve beceriye sahip olup olmama, interneti kullanım amacı ve kullanılan uzaktan eğitim yöntemi gibi) yönelik sorular yer almaktadır. Veri toplama sürecinin ikinci aşamasında ise Üniversitemiz öğretim elemanları tarafından geliştirilmekte olan uzaktan eğitim sürecini değerlendirmesine yönelik maddeler yer almaktadır. Bu kapsamda uzaktan eğitim sürecinin (1) uzaktan eğitime erişilebilirlik, (2) uzaktan eğitimde kullanılabilirlik, (3) uzaktan eğitime yönelik tutum, (4) uzaktan eğitimde teknolojik olanaklar, (5) uzaktan eğitime yönelik özyeterlik ve (6) uzaktan eğitimden memnuniyet olmak üzere altı boyutlu bir yapıda ölçülmesi amaçlanmıştır. Erişilebilirlik, uzaktan eğitim için tercih edilecek öğrenme yönetim sistemlerinin günün istenen zaman dilimi içerisinde çeşitli mekânlardan farklı araç gereçlerle (bilgisayar, tablet, cep telefonu vb.) erişilebilir nitelikte olmasını tanımlamaktadır. Kullanıcıların ulaşmak istedikleri içeriklere rahatlıkla erişim sağlayabilmesidir. Uluslararası Standartlar Örgütü (ISO) kullanılabilirliği “belirli kullanıcıların belirlenmiş hedeflerini, özel bir ortamda etkin, verimli, rahat ve kabul edilebilir bir yoldan gerçekleştirebilme düzeyi” şeklinde tanımlamaktadır. Kullanılabilirlik, kullanıcı dostu kolay kullanım özelliğiyle kullanıcıların bir ürün aracılığıyla gerçekleştirecekleri görevi; etkili, verimli ve memnun edici bir

şekilde yapmalarını sağlamaktadır. Bir diğer boyut ise tutumdur. Öğrenme üzerinde en önemli duyuşsal özelliklerinden biri olan tutum bir kişiye, nesneye ya da bir olaya ilişkin olumlu ya da olumsuz tepkiler içinde bulunma hali olarak tanımlanmaktadır. Tutum, uzaktan eğitimin yapıldığı çeşitli sanal ortamlarda, öğrenmeyi etkileyen en önemli değişkenler arasındadır. Öğrencilerin yüz yüze yapılan eğitimde sınıf ortamına geliyor olması, sadece fiilen o ortamda bulunması derse devamları hususunda yeterli görülebilmektedir. Ancak uzaktan eğitim sürecinde yüz yüze eğitimden farklı olarak bunun için çeşitli teknolojik olanaklara sahip olmak gerekmektedir. Bu nedenle bireysel farklılıkları ön plana çıkarmak adına ilgili bu ölçekte bazı teknolojik donanımların ve uzaktan çalışma ortamının yoklandığı maddelere teknolojik olanaklar alt boyutu altında yer verilmiştir. Ölçekteki bir diğer alt boyut ise özyeterlidir. Özyeterlik, bireyin öğrenmeyi gerçekleştirme ve davranışları geliştirme konusunda kendi kapasitesine olan inancı olarak betimlenmektedir. Genel olarak çevrim içi teknolojilere yönelik özyeterlik, ders materyallerine erişmede, e-posta gönderip almada, İnternet’te gezinme ve bilgi bulma için arama yapmada teknolojileri iyi kullanabilmekle ilgili olduğu belirtilmektedir. Bu ortamlarda; öğretmenler ve öğrenciler, teknoloji kullanma becerilerini belirleyerek, eksiklerini gidermek için birtakım önlemler alabilmekte ve iyileştirmeler yapabilmektedir. Son olarak katılımcıların uzaktan eğitim sürecinden memnuniyet durumları da incelenmiştir. Memnuniyet, genel olarak memnun olma, sevinç duyma ve sevinme anlamlarını ifade etmektedir. Bu kapsamda üniversitenin uzaktan eğitim sürecini yönetimi, paylaşılan ders içeriklerinin niteliği ve öğretim elemanlarının öğretim sürecini ele alma biçimlerinden duyulan memnuniyet ele alınmaktadır.

Bulgular

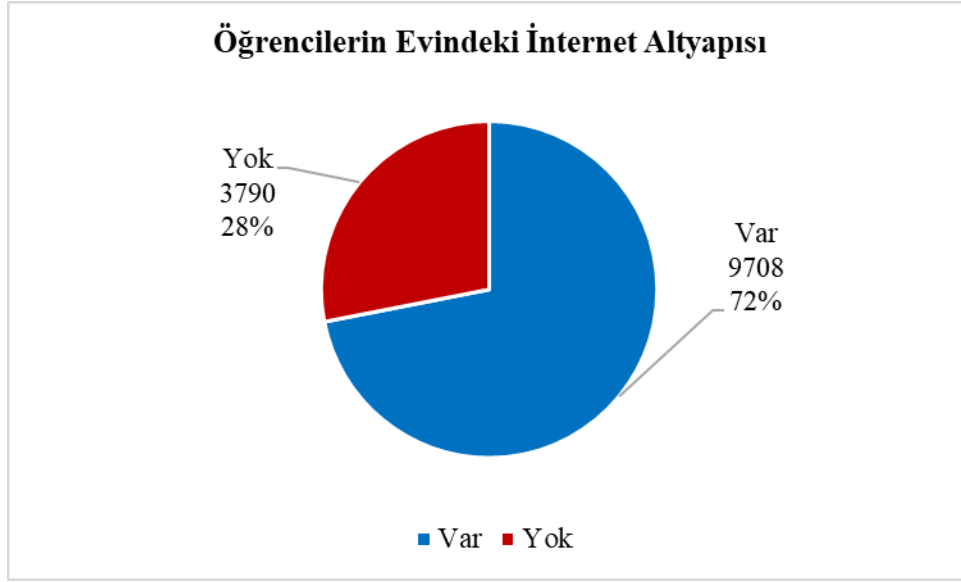
Çalışma kapsamında öğrencilerin kişisel anlamda hangi teknolojik araç-gereçlere sahip olduklarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Öğrencilerin teknolojik donanıma (akıllı telefon, dizüstü bilgisayar, masaüstü bilgisayar ve tablet) sahiplik durumları Şekil 2’de paylaşılmaktadır.

Şekil 2. Öğrencilerin teknolojik araç-gereç sahiplik durumları

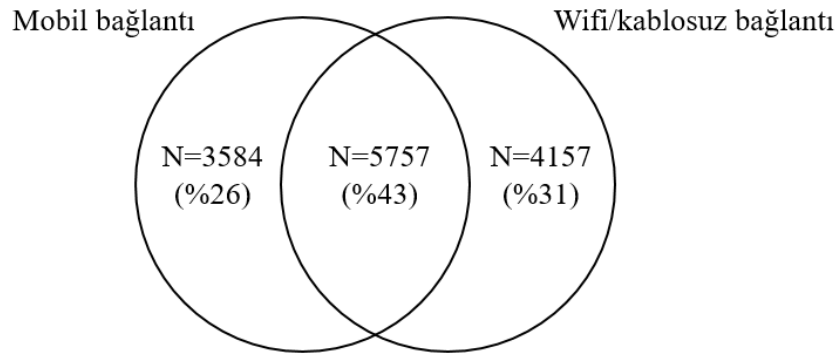
Şekil 2’de paylaşılan bilgiler öğrencilerin uzaktan eğitim sürecini daha çok akıllı telefonlar üzerinden gerçekleştirdiklerini göstermektedir. Anket sonuçları 19 öğrencimizin kişisel olarak akıllı telefon, dizüstü bilgisayar, masaüstü bilgisayar ya da tableten hiçbirine sahip olmadığını göstermektedir. Bu durum, az da olsa bazı öğrencilerimizin uzaktan eğitim sürecinde paylaşılan ders içeriklerine erişimde ciddi sıkıntılar yaşayabildiklerinin yanı sıra erişimde ailesinin diğer üyelerinin, yakınlarının ya da arkadaşlarının teknolojik imkânlarından faydalanmak durumunda kaldıklarını ifade etmektedir.

Ankette ayrıca öğrencilere evlerindeki İnternet altyapısının durumu hakkında bilgi vermeleri istenmiştir. Öğrencilerin evlerinde İnternet bağlantısına yönelik verdiklerin yanıtlar ile Şekil 3’teki sonu oluşturulmuştur.

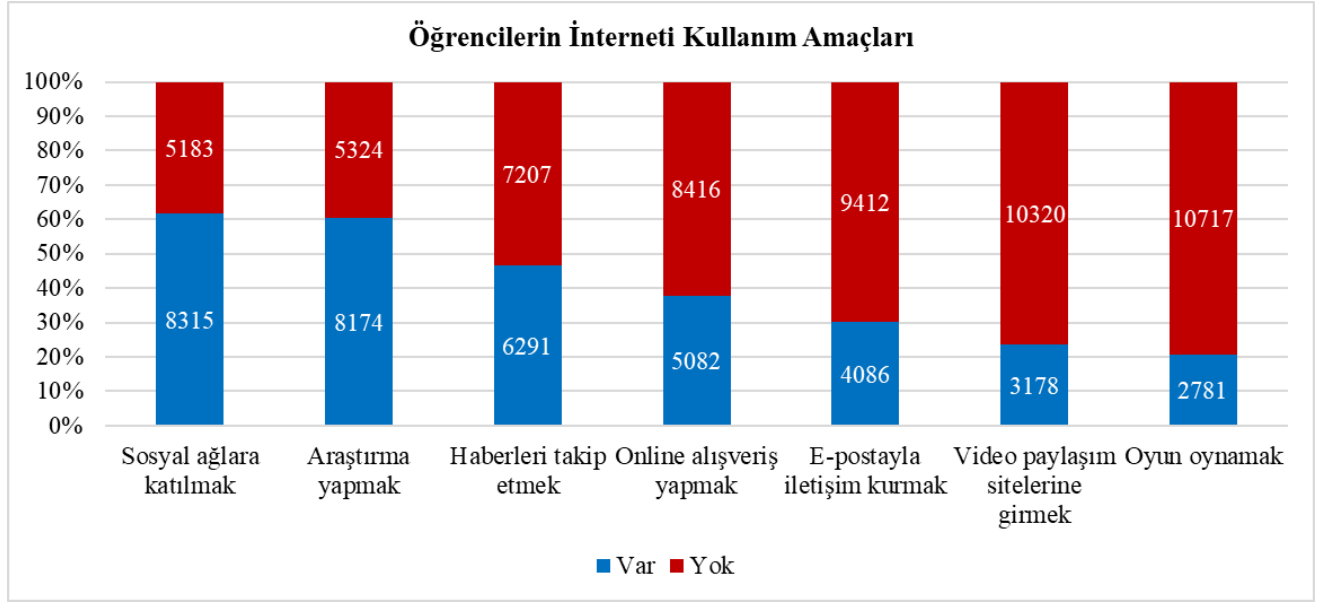
Şekil 3. Öğrencilerin evindeki İnternet altyapısı

Katılımcıların yaklaşık %30'u evlerinde kablolu ya da kablosuz internet bağlantısının olmadığını ifade etmektedir. Bu öğrencilerin sahip oldukları mobil İnternet hizmetinden ya da yakın bir noktadaki paylaşımlı (komşu, AVM, cafe vb.) kablosuz İnternet bağlantısından yararlandıklarını ifade edilebilir. Ayrıca öğrencilerden İnternete erişim için kullandıkları bağlantı türünü (mobil veri ya da wifi/kablosuz) tanımlamaları istenmiştir. Elde edilen bulgular Şekil 4'te paylaşılmıştır.

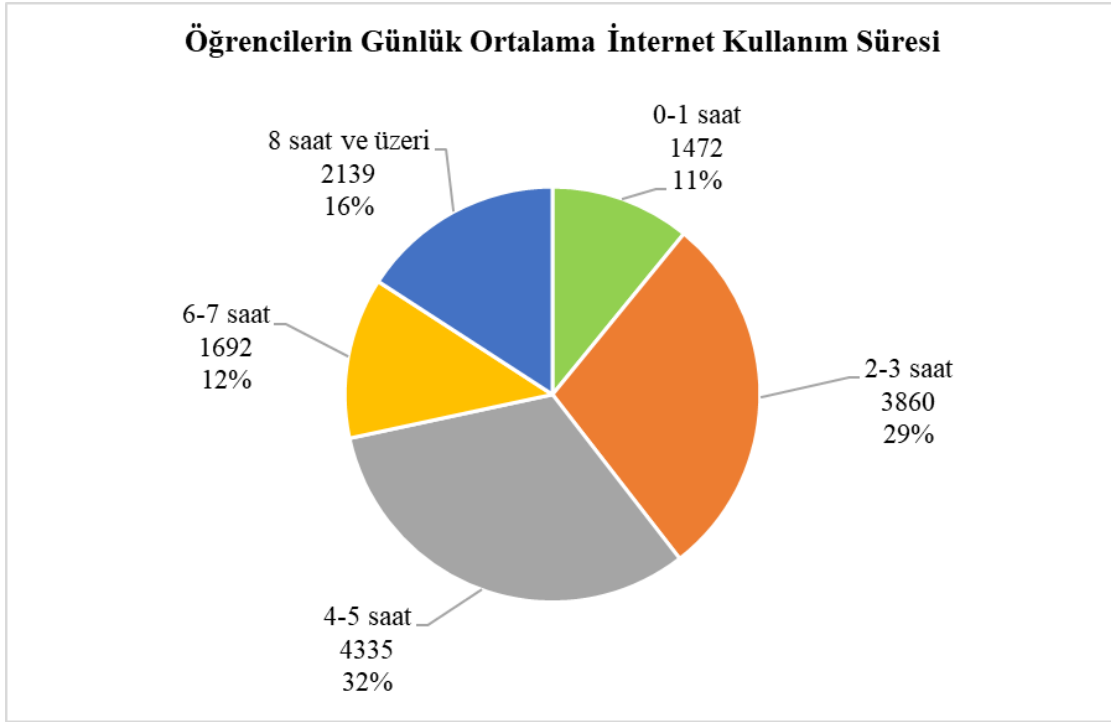
Şekil 4. İnternete erişimi için kullanılan bağlantı türü

İnternete erişimi için gerek mobil bağlantı gerekse wifi/kablosuz bağlantı birbirine yakın düzeyde kullanılmaktadır. Anket kapsamında öğrencilerden günlük yaşamlarında İnterneti kullanım amaçlarını belirtmeleri de istenmiştir. Elde edilen sonuçlar Şekil 5'te paylaşılmaktadır.

Şekil 5. Öğrencilerin İnterneti kullanım amaçları

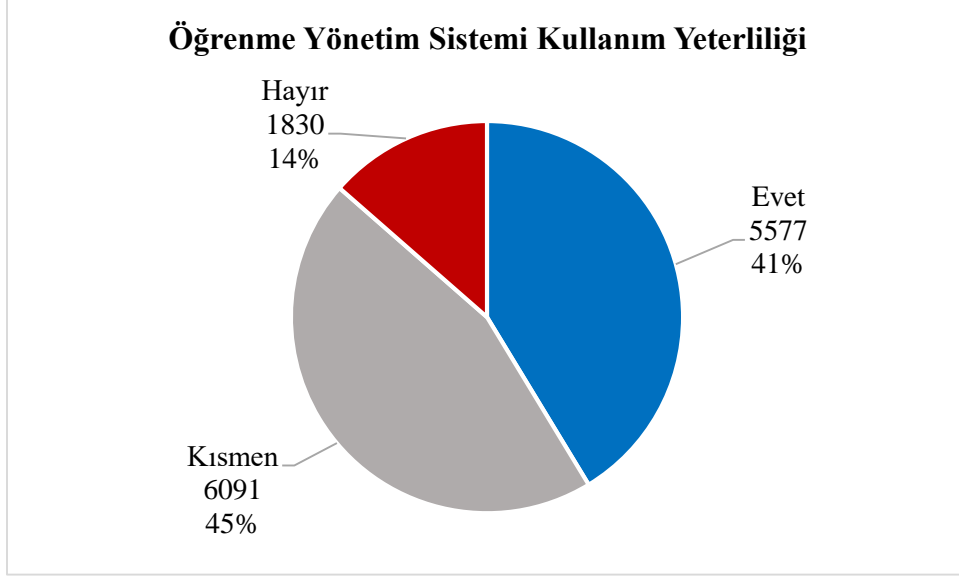
Ankete katılan öğrenciler İnterneti daha çok sosyal ağlara katılmak ve araştırma yapmak amacıyla kullandıklarını belirtmiştir. Öğrencilerin günlük İnternet kullanım süreleri incelendiğinde ise Şekil 6'da paylaşılan grafik elde edilmiştir.

Şekil 6. Öğrencilerin günlük ortalama İnternet kullanım süresi

Elde edilen bulgular öğrencilerin büyük çoğunluğunun İnterneti 2-3 saat ya da 4-5 saat arasında kullandıklarını göstermektedir.

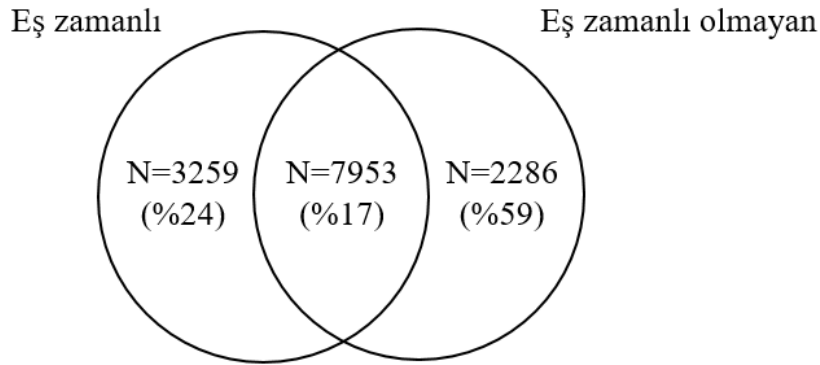
Çalışma kapsamında öğrencilere Öğrenme Yönetim Sistemi'ni (ÖYS) kullanma konusunda sahip oldukları bilgi ve becerilerin yeterliği sorulmuştur. Elde edilen bulgular Şekil 7'de sunulmaktadır.

Şekil 7. Öğrenme Yönetim Sistemi kullanım yeterliliği

Şekil 7'de paylaşılan sonuçlar öğrencilerin yaklaşık %14'ünün Üniversitemiz Öğrenme Yönetim Sistemi'nin kullanımı konusunda kendilerini yeterli görmediklerini belirtmektedir.

Çalışma kapsamında öğrencilerin uzaktan eğitim sürecini eş zamanlı olarak takip edip etmediklerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Öğrencilerin kullandığı uzaktan eğitim yönteminin dağılımı Şekil 8'de paylaşılmaktadır.

Şekil 8. Öğrencilerin kullandığı uzaktan eğitim yöntemi

Şekil 8'e göre katılımcıların yaklaşık %60'ı uzaktan eğitim ile yürütülen dersleri sadece eş zamanlı olmayan bir biçimde takip ettiklerini belirtmişlerdir.

Uzaktan Eğitimi Değerlendirme Anketinin Karşılaştırmalı Analizi

Uzaktan eğitim süreci kapsamında uygulanan ölçek ile (1) uzaktan eğitime erişilebilirlik, (2) uzaktan eğitimde kullanılabilirlik, (3) uzaktan eğitime yönelik tutum, (4) uzaktan eğitimde teknolojik olanaklar, (5) uzaktan eğitime yönelik özyeterlik ve (6) uzaktan eğitimden memnuniyet olmak üzere altı boyutlu bir yapıda ölçüldüğü raporun önceki bölümünde belirtilmişti. Pandemi sebebiyle 2020 yılında yürütülen uzaktan eğitim sürecinde ve deprem sebebiyle 2023 yılında yürütülen uzaktan eğitim sürecinde uygulanan aynı ölçek ile karşılaştırmalı bir sonuç elde edilmesi amaçlanmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 2'de paylaşılmaktadır.

Tablo 2. 2020 ve 2023 yılı uzaktan eğitim süreçlerinin karşılaştırması

Alt Boyut	2020 Pandemi	2023 Deprem	Sonuç
Uzaktan eğitime erişilebilirlik	3.95	3.60	p=.000
Uzaktan eğitimde kullanılabilirlik	3.47	3.41	p=.043
Uzaktan eğitime yönelik tutum	3.05	3.22	p=.000
Uzaktan eğitimde teknolojik olanaklar	3.37	3.36	p=.811
Uzaktan eğitime yönelik özyeterlik	3.72	3.61	p=.000
Uzaktan eğitimden memnuniyet	3.46	3.52	p=.044

Tablo 2'deki sonuçlar öğrencilerin uzaktan eğitime erişilebilirlik, uzaktan eğitimde kullanılabilirlik ve uzaktan eğitime yönelik özyeterlik algılarının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde azaldığını belirtmektedir. Elde edilen bulgular öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının ve uzaktan eğitimden memnuniyet düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde arttığını ortaya koymaktadır. Öğrencilerin uzaktan eğitim sürecindeki teknolojik olanakları ise istatistiksel olarak anlamlı düzeyde değişmemiştir.

Sonuç ve Öneriler

Bu rapor ülkemizde 2023 yılı başında gerçekleşen Kahramanmaraş merkezli iki yıkıcı deprem sonucunda uygulanan uzaktan eğitim sürecinin değerlendirilmesi amacıyla hazırlanmıştır. Rapor 2023 yılında uygulanan uzaktan eğitim sürecinin en önemli paydaşlarımızdan biri olan öğrencilerin bakış açısıyla yansıtılmasını amaçlamaktadır. Bununla birlikte rapor 2020 ve 2023 uzaktan eğitim süreçlerine öğrenci bakış açılarının karşılaştırması bakımından da önemli bilgiler barındırmaktadır. Bu rapor ile ilgili olarak aşağıdaki önerilerde bulunmaktadır.

1. Öğrencilerin uzaktan eğitime erişilebilirlik düzeylerini olumlu anlamda etkileyecek ve aynı zamanda özyeterliklerine olumlu katkılar sağlayacak faaliyetler (örneğin bilgi ve iletişim teknolojileri kullanımı) düzenlenebilir.
2. Uzaktan eğitim sisteminin kullanılabilirliği ile ilgili bilimsel çalışmalar yapılabilir.
3. Son olarak yukarıda listelenen öneriler Üniversitemizdeki tüm birimler tarafından incelendikten ve gerçekleştirilecek iyileştirme faaliyetleri belirlendikten sonra 2024 yılı Birim Eylem Planlarında bu faaliyetlere yer verilebilir.